

PERSBERICHT

20 APRIL 2021

Verslag aan het federale parlement: Overheidsopdrachten in de federale administratie - rechtmatigheidsonderzoeken

In zijn verslag aan het federale parlement heeft het Rekenhof een selectie overheidsopdrachten onderzocht die werden gegund door FOD's en federale instellingen. Het stelt vast dat de onderzochte FOD's en instellingen de overheidsopdrachtenregelgeving vrij goed beheersen en dat ze nauwgezet waken over de naleving ervan. Ze hebben daarin, in vergelijking met de vorige publicaties, vooruitgang geboekt. Het Rekenhof formuleert aanbevelingen om de overheidsopdrachtenwetgeving nog beter in acht te nemen en de dossiers doeltreffend op te volgen.

Het Rekenhof heeft de rechtmatigheid en de wettigheid onderzocht van een selectie overheidsopdrachten die werden gegund door de FOD Sociale Zekerheid, de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, de Regie der Gebouwen, het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering, de Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering, de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, het Federaal Kenniscentrum voor Gezondheidszorg, het Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie, het Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers, het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten en de Koninklijke Bibliotheek van België. Daarnaast analyseerde het Rekenhof het beheer van het bouwproject van het nieuwe NAVO-kwartier door het Ministerie van Landsverdediging.

Het Rekenhof stelt vast dat de onderzochte departementen en instellingen de overheidsopdrachtenregelgeving vrij goed beheersen en dat ze nauwgezet waken over de naleving ervan. Ze hebben daarin, in vergelijking met de vorige publicaties, vooruitgang geboekt. De meeste onderzochte dossiers waren correct en gestructureerd gedocumenteerd en ontbrekende documenten werden veelal binnen een redelijke termijn voorgelegd. Het Rekenhof stelt ook een verbetering vast op het vlak van de voorbereiding en raming van de opdrachten, de kwaliteit van de bestekken en het gebruik van de applicatie *Telemarc* voor het nazicht van de uitsluitingsgronden.

Niettemin vestigt het Rekenhof de aandacht op de volgende belangrijke, vaak voorkomende vaststellingen.

Gunning van de opdrachten

De onderzochte departementen en instellingen zijn onderworpen aan de overheidsopdrachtenregelgeving. Dit impliceert dat zij systematisch en zo mogelijk een beroep doen op de mededinging, ook voor opdrachten van beperkte waarde (onder de 30.000 euro exclusief btw). Een meerderheid van de onderzochte aanbestedende overheden leefde niettemin in een beperkt aantal dossiers de verplichting tot mededinging niet na. Het Rekenhof beveelt daarom aan bij elke bestelling na te gaan of ze onder de overheidsopdrachtenregelgeving valt en zo nodig een overheidsopdracht met, zo mogelijk, mededinging, te plaatsen.

Als een opdracht wettelijk niet hoeft te worden aangekondigd, zoals bij een onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking, moeten de juridische en feitelijke motieven die het gebruik ervan rechtvaardigen, pertinent zijn en opgenomen zijn in de gemotiveerde beslissing. Dat is in het bijzonder belangrijk als de aanbestedende overheid zich beroept op een technisch monopolie. Bij een beperkt aantal aanbestedende overheden ontbrak deze motivering en zij moeten daarom zorgvuldiger waken over de naleving van deze motiveringsplicht.

De aanbestedende overheid kan een opdracht maar gunnen aan de inschrijver die de economisch meest voordelige offerte heeft ingediend voor zover deze inschrijver de toegang tot de opdracht niet wordt ontzegd op grond van de uitsluitingsgronden. Een grondig en exhaustief nazicht van deze uitsluitingsgronden vermijdt dat de aanbestedende overheid een opdracht gunt aan een inschrijver die had moeten worden uitgesloten. Het Rekenhof stelt echter vast dat de aanbestedende overheden vooral de uittreksels uit het strafregister van de firma's, hun gemandateerden of bestuurders niet nakeken en benadrukt dat alle uitsluitingsgronden moeten worden nagekeken, niet alleen die waarvan de attesten elektronisch beschikbaar zijn.

De aanbestedende overheid moet een gemotiveerde beslissing opmaken wanneer ze een opdracht gunt. Deze gemotiveerde beslissing moet onder andere de juridische en feitelijke motieven voor de beslissingen bevatten. Een aantal aanbestedende overheden maakten in een paar dossiers geen gemotiveerde beslissing op of verduidelikten de toegekende puntenscores niet. Door middel van een degelijke schriftelijke motivering kan de aanbestedende overheid haar gunningsbeslissingen goed onderbouwen tegenover de belanghebbenden en de interne en externe controleorganen. Ze bevordert ook de transparantie van de gunningsprocedure en vermijdt favoritisme bij de evaluatie van de ontvangen offertes. Het Rekenhof beveelt daarom aan om de bepalingen over motivering nauwgezet na te leven.

De aanbestedende overheid heeft na het nemen van de gunningsbeslissing ook een aantal informatieverplichtingen. Zij moet de niet-gekozen inschrijvers en de gekozen inschrijver informeren over haar beslissing. Voor opdrachten gelijk aan of hoger dan de Europese drempels moet ze een aankondiging van gegunde opdracht publiceren. Deze bepalingen bevorderen de transparantie van de procedures en de besluitvorming. Ruim de helft van de aanbestedende overheden miskende deze voorschriften, waarvan het Rekenhof aanbeveelt ze nauwgezet toe te passen.

Uitvoering van de opdrachten

Een opdrachtnemer moet een borgtocht stellen. Die waarborgt de goede en volledige uitvoering van de opdracht. Het Rekenhof heeft vastgesteld dat zowat elke aanbestedende overheid één of meer bepalingen over de berekening, het tijdig stellen, het opvolgen of het vrijgeven van de borgtocht heeft miskend. Gelet op het belang van de borgtocht, beveelt het Rekenhof aan strikter over de naleving van deze bepalingen te waken.

De aanbestedende overheid moet de prestaties verifiëren en de facturen betalen binnen strikte termijnen. Bij een overschrijding van de betalingstermijn heeft de opdrachtnemer recht op verwijlrenten, wat nadelig is voor de Schatkist en het imago van de aanbestedende overheid. Het kan ook de liquiditeits- en solvabiliteitspositie van de opdrachtnemers negatief beïnvloeden. Het Rekenhof stelt, net als in de voorgaande jaren, vast dat ruim de helft van de onderzochte aanbestedende overheden deze termijnen overschreden, zonder echter de reglementair verschuldigde verwijlrenten te betalen.

Voornaamste aanbevelingen inzake het beheer van de opdrachten

Ook bij het beheer van de opdrachten en de interne beheersing van de aankopen stelt het Rekenhof talrijke inspanningen en initiatieven vast. Het formuleert enkele aanbevelingen die bijkomend kunnen worden geïmplementeerd:

- de behoeften maximaal groeperen en centraliseren binnen het departement of de instelling en waar mogelijk een beroep doen op raamovereenkomsten gesloten ingevolge het nieuwe federale aankoopmodel of door de Regie der Gebouwen, Smals vzw of andere aanbestedende overheden;
- het verloop, het toezicht op en de coördinatie van de procedures en aankoopdossiers zo veel mogelijk centraliseren en bij voorkeur toevertrouwen aan een gespecialiseerde (aankoop)dienst, eventueel ondersteund door een juridische cel;
- een centraal en volledig register aanleggen van de geplaatste overheidsopdrachten, waardoor ook tijdig aflopende meerjarige overeenkomsten gemakkelijker kunnen worden vernieuwd.

De antwoorden van de betrokken departementen, instellingen en ministers zijn in het verslag verwerkt.

Informatie voor de pers

Het Rekenhof controleert de openbare financiën van de federale Staat, de gemeenschappen, de gewesten en de provincies. Het draagt bij tot de verbetering van het overheidsbeheer door nuttige en betrouwbare informatie die voortvloeit uit een tegensprekelijk onderzoek, toe te zenden aan de parlementaire vergaderingen, aan de beheerders en aan de gecontroleerde diensten. Als collaterale instelling van het parlement werkt het Rekenhof onafhankelijk ten opzichte van de overheden die het controleert.

Het verslag *Overheidsopdrachten en andere rechtmatigheidsonderzoeken in de federale administratie*, de samenvatting en dit persbericht zijn terug te vinden op www.rekenhof.be.